అధ్యాయం 7

భారతదేశ సాంస్కృతిక మూలాలు

"దొంగిలించలేనిది; పాలకులు స్వాధీనం చేసుకోలేనివి; ... దేనినీ బరువు పెట్టనిది భారం కాదు; అది ఉపయోగించినప్పటికీ, ప్రతిరోజూ మాత్రమే పెరుగుతుంది - అది అన్నింటికంటే గొప్ప సంపద, నిజమైన జ్ఞానం యొక్క సంపద."

- సుభాషిత (జ్ఞానవంతమైన సామెత)

ఒక ఋషి (కర్ణాటకలోని హంపి నుంచి) | బుద్ధుడు (భూటాన్ నుంచి) | మహావీరుడు (బీహార్ నుండి)

© NCERT not to be republished

పెద్ద ప్రశ్నలు?

1. వేదాలు అంటే ఏమిటి? వాటి సందేశం ఏమిటి?
2. క్రీ పూ 1 వ సహస్రాబ్దిలో భారతదేశంలో ఏ కొత్త ఆలోచనా విధానాలు ఉద్భవించాయి? వారి ప్రాథమిక సూత్రాలు ఏమిటి?
3. భారతీయ సంస్కృతికి జానపద, గిరిజన సంప్రదాయాల సహకారం ఏమిటి?

0681CH07

ఆధ్యాత్మిక: ఆత్మ లేదా ఆత్మకు సంబంధించినది (సంస్కృతంలో ఆత్మ మరియు అనేక భారతీయ భాషలలో ఆత్మ). ఆధ్యాత్మికత అనేది మన ప్రస్తుత వ్యక్తిత్వాన్ని మించిన లోతైన లేదా ఉన్నత కోణాన్ని అన్వేషణ.

సాధకుడు: ఈ లోక సత్యాలను అన్వేషించే వ్యక్తి. ఇది ఋషి కావచ్చు, సాధువు కావచ్చు, యోగి కావచ్చు, తత్వవేత్త కావచ్చు.

ఏ అంచనా ప్రకారం చూసినా భారతీయ సంస్కృతి అనేక వేల సంవత్సరాలు నాటిది. ఏదైనా పురాతన చెట్టు మాదిరిగానే, దీనికి అనేక మూలాలు మరియు అనేక శాఖలు ఉన్నాయి. మూలాలు ఒక సాధారణ కాండంను పోషిస్తాయి. మరియు ట్రంక్ నుండి అనేక శాఖలు ఉద్భవిస్తాయి, ఇవి భారతీయ సంస్కృతి యొక్క విభిన్న వ్యక్తీకరణలు, అయినప్పటికీ ఒక సాధారణ ట్రంక్ ద్వారా ఏకం చేయబడ్డాయి.

ఈ శాఖలలో కొన్ని కళలు, సాహిత్యం, సైన్స్, వైద్యం, మతం, పరిపాలన కళ, మార్షల్ ఆర్ట్స్ మొదలైన వాటికి సంబంధించినవి. 'ఆలోచనా పాఠశాలలు' కూడా ఉన్నాయి, దీని అర్థం మనం మానవ జీవితం, ప్రపంచం మొదలైన వాటి గురించి సారూప్య ఆలోచనలను పంచుకునే ఆలోచనాపరులు లేదా **ఆధ్యాత్మిక అన్వేషకుల** సమూహాలను సూచిస్తాము.

అనేక మంది పురావస్తు శాస్త్రవేత్తలు మరియు పండితులు భారతదేశం యొక్క సాంస్కృతిక మూలాలలో కొన్ని సింధు, హరప్పా లేదా సింధు-సరస్వతి నాగరికత వరకు ఉన్నాయని సూచించారు (దీనిని మనం 6 వ అధ్యాయంలో చూస్తాము). తరువాత కాలక్రమేణా భారతదేశంలో వందలాది ఆలోచనా విధానాలు ఆవిర్భవించాయి. భారతదేశాన్ని ఒక ప్రత్యేకమైన వ్యక్తిత్వం కలిగిన దేశంగా తీర్చిదిద్దిన కొన్ని అధి సిద్ధాంతాలను మనం ఇక్కడ చూద్దాం. వాటిని, వాటి మూలాలను అర్థం చేసుకోవడం ద్వారా 'భారత్ అంటే భారత్'ను మరింత మెరుగ్గా అర్థం చేసుకోవచ్చు.

వేదాలు మరియు వైదిక సంస్కృతి

క. వేదాలు అంటే ఏమిటి?

"వేదం" అనే పదం సంస్కృతం నుండి వచ్చింది దీని అర్థం 'జ్ఞానం' (అందుకే, ఉదాహరణకు విద్యా). మునుపటి అధ్యాయాలలో ఋగ్వేదాన్ని గురించి క్లుప్తంగా ప్రస్తావించాము. వాస్తవానికి, నాలుగు వేదాలు ఉన్నాయి - సామవేదం, యజుర్వేదం, సామవేదం మరియు అధర్వ వేదం. ఇవి భారతదేశం యొక్క అత్యంత పురాతన గ్రంథాలు, మరియు వాస్తవానికి ప్రపంచంలోని అత్యంత పురాతనమైనవి.

వేదాలలో వేలాది శ్లోకాలు ఉన్నాయి - పద్యాలు మరియు పాటల రూపంలో ప్రార్థనలు - అవి మౌఖికంగా పఠించబడ్డాయి, వ్రాయబడలేదు. ఆ శ్లోకాలు సప్త సింధవ ప్రాంతంలో రచించబడ్డాయి (దీనిని మనం 5వ అధ్యాయంలో చూస్తాము). ఈ నాలుగింటిలో అత్యంత ప్రాచీనమైన ఋగ్వేదం సరిగ్గా ఎప్పుడు

© NCERT not to be republished

రచించబడిందో చెప్పడం కష్టం; నిపుణులు క్రీస్తుపూర్వం 5వ శతాబ్దం నుండి 2వ సహస్రాబ్ది వరకు తేదీలను ప్రతిపాదించారు. కాబట్టి, 100 నుండి 200 తరాల మధ్య వరకు, ఈ గ్రంథాలు కఠినమైన శిక్షణ ద్వారా జ్ఞాపకశక్తికి కట్టుబడి ఉన్నాయి మరియు ఎటువంటి మార్పులు లేకుండా మౌఖికంగా అందించబడ్డాయి!

యునెస్కో: యునెస్కో అంటే 'యునైటెడ్ నేషన్స్ ఎడ్యుకేషనల్, సైంటిఫిక్ అండ్ కల్చరల్ ఆర్గనైజేషన్'. ఇది విద్య, విజ్ఞానం మరియు సంస్కృతి ద్వారా ప్రజలు మరియు దేశాల మధ్య సంభాషణను ప్రోత్సహిస్తుంది.

విశ్వం: ప్రపంచం లేదా విశ్వం ఒక క్రమబద్ధమైన మరియు సామరస్యపూర్వక వ్యవస్థ.

మిస్ అవ్వకండ

ఇది వేలాది సంవత్సరాలుగా కచ్చితమైన ప్రసారం, 2008లో **యునెస్కో** వేద కీర్తనను 'మానవత్వం యొక్క మౌఖిక మరియు కనిపించని వారసత్వం యొక్క కళాఖండం' గా ఎందుకు గుర్తించిందో వివరిస్తుంది..

వైదిక శ్లోకాలను సంస్కృత భాష యొక్క ప్రారంభ రూపంలో ఋషులు (పురుష సాధువులు లేదా ఋషులు) మరియు ఋషులు (స్త్రీలు) రచించారు. ఇంద్రుడు, అగ్ని, వరుణుడు, మిత్రుడు, సరస్వతి, ఉషాలు మొదలైన అనేక దేవతలను (దేవుడు లేదా దేవతలు) కవితా రూపంలో సంబోధించారు. సాధువులతో కలిసి, ఈ దేవతలు మానవ జీవితంలో మరియు '**విశ్వం**' లో రితం లేదా సత్యం మరియు క్రమాన్ని కొనసాగించారు.

తొలి ఋషులు, మరియు రిషికాలు ఆ దేవతలు మరియు దేవతలను వేర్వేరు జీవులుగా కాకుండా ఒకటిగా చూశారు. ఒక ప్రసిద్ధ శ్లోకం పేర్కొన్నట్లుగా

ఏకామ్ సత్ విప్రా బహుధా వదంతి.
ఉనికి (అంటే, సర్వోన్నత వాస్తవం) ఒకటి,
కానీ ఋషులు దీనికి అనేక పేర్లు పెడతారు.

ఈ **ప్రపంచ దృక్పథం**, కొన్ని విలువలు ముఖ్యంగా ముఖ్యమైనవి, 'సత్యం'తో ప్రారంభించి, ఇది తరచుగా దేవునికి మరొక పేరు. ఋగ్వేదంలోని చివరి మంత్రాలు (శ్లోకాలు) కూడా ప్రజల మధ్య ఐక్యతకు పిలుపునిస్తాయి:

ప్రాపంచిక దృక్పథం: ప్రపంచం, దాని మూలం లేదా దాని పనితీరు గురించి ఒక నిర్దిష్ట దృక్పథం లేదా అవగాహన.

© NCERT not to be republished

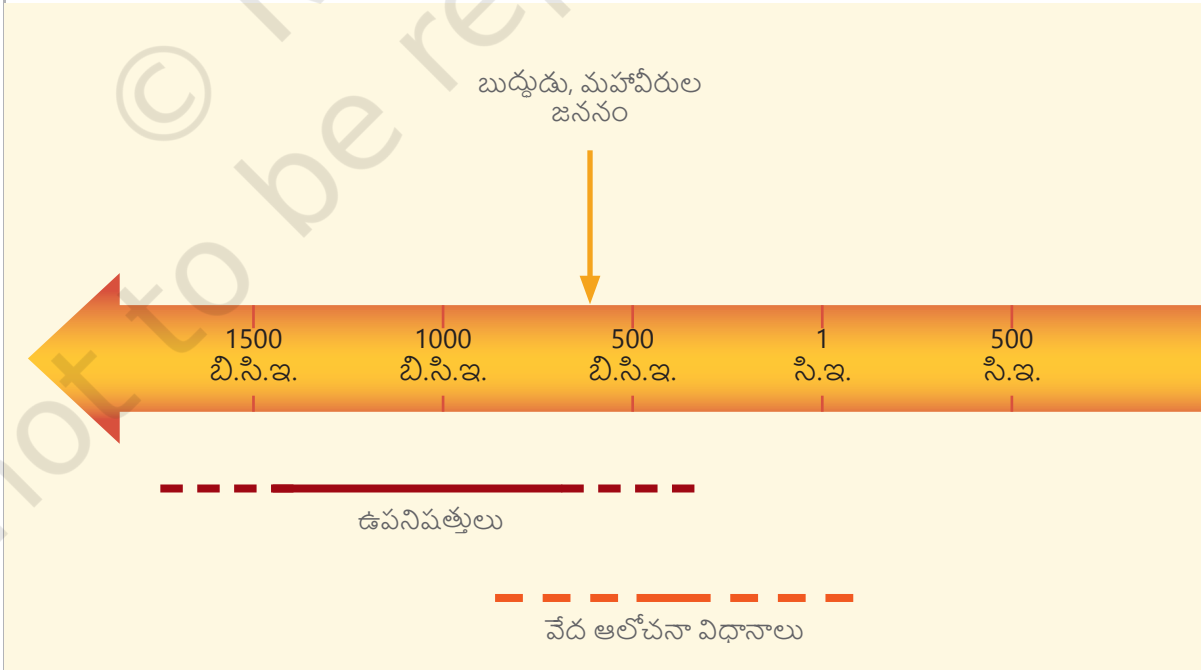
కలిసి రండి, కలిసి మాట్లాడండి:

మీ మనస్సు సాధారణమైనది కావచ్చు, మీ ఆలోచనలు
ఏకీభవించాలి...
ఐక్యంగా ఉండండి మీ లక్ష్యం, మీ హృదయాన్ని ఐక్యం చేయండి

మీ ఆలోచనలు ఐక్యంగా ఉండాలి, తద్వారా అందరూ
అంగీకరించవచ్చు!

b. వైదిక సమాజం

ప్రారంభ వేద సమాజం వివిధ జనాలు లేదా 'వంశాలలో', అంటే పెద్ద సమూహాలలో నిర్వహించబడింది. ఋగ్వేదం ఒక్కటే అటువంటి 30 కి పైగా జనాలను జాబితా చేస్తుంది-ఉదాహరణకు, భరతులు, పురులు, కురులు, యాదులు, తుర్వషాలు మొదలైనవి. ప్రతి వంశం భారత ఉపఖండం యొక్క వాయువ్య భాగంలోని ఒక నిర్దిష్ట ప్రాంతంతో సంబంధం కలిగి ఉంది.

© NCERT not to be republished

ఈ జనాలు తమ సమాజాన్ని ఎలా పరిపాలించారో పెద్దగా తెలియదు. రాజా (రాజు లేదా పాలకుడు), సభా మరియు సమితి వంటి పదాల ద్వారా వేదాలు మనకు కొన్ని ఆధారాలను మాత్రమే ఇస్తాయి, ఈ రెండూ సామూహిక సమావేశం లేదా సమావేశాన్ని సూచిస్తాయి.

వేద గ్రంథాలలో వ్యవసాయదారుడు, నేతవాడు, కుమ్మరి, నిర్మాణదారుడు, వడ్రంగి, **వైద్యుడు** నృత్యకారుడు, క్షురకుడు, పూజారి మొదలైన అనేక వృత్తుల ప్రస్తావన ఉంది.

హీలర్:
వ్యాధుల నుండి ఉపశమనం లేదా నయం చేయడానికి సాంప్రదాయ పద్ధతులను ఉపయోగించే వ్యక్తి.

అవేంటో అంవేషిద్దాం

ప్రజలు తమ నాయకులను ఎన్నుకునే సమాజం అనే పదం మీకు తెలుసా? అటువంటి పరిస్థితి నుండి ప్రజలు ఎలా ప్రయోజనం పొందుతారని మీరు అనుకుంటున్నారు? వారు ఎన్నుకోని నాయకుల కింద జీవిస్తే ఏమవుతుంది? (సూచన: 'గవర్నెన్స్ అండ్ డెమోక్రసీ' థీమ్ లో మీరు నేర్చుకుంటున్న విషయాలను ఒక్కసారి ఆలోచించండి!) మీ ఆలోచనలను 100–150 పదాల పేరాగ్రాఫ్ లో రాయండి.

c. వైదిక ఆలోచనా విధానాలు

వేద సంస్కృతి వ్యక్తిగత లేదా సామూహిక ప్రయోజనం మరియు శ్రేయస్సు కోసం వివిధ దేవతల (దేవతలు లేదా దేవతలు) వైపు మళ్ళించే అనేక ఆచారాలను (యజ్ఞం, తరచుగా 'యజ్ఞం' గా చదవబడుతుంది) కూడా అభివృద్ధి చేసింది. రోజువారీ ఆచారాలు సాధారణంగా అగ్నితో సంబంధం ఉన్న దేవత అగ్నికి ప్రార్థనలు మరియు నైవేద్యాల రూపంలో ఉండేవి, కాని కాలక్రమేణా ఆ ఆచారాలు మరింత సంక్లిష్టంగా మారాయి.

'ఉపనిషత్తులు' అని పిలువబడే గ్రంథాల సమూహం వైదిక భావనలపై నిర్మించబడ్డాయి మరియు పునర్జన్మ (మళ్లీ మళ్లీ జన్మించడం) మరియు కర్మ (మన చర్యలు లేదా వాటి ఫలితాలు) వంటి కొత్త వాటిని ప్రవేశపెట్టింది. సాధారణంగా 'వేదాంతం' అని పిలువబడే ఒక ఆలోచనా విధానం ప్రకారం, ప్రతిదీ - మానవ జీవితం, ప్రకృతి మరియు విశ్వం-బ్రహ్మన్ (బ్రహ్మ దేవునితో గందరగోళం చెందకూడదు) లేదా కొన్నిసార్లు కేవలం తాత్ ('అది') అని పిలువబడే ఒక దైవిక సారాంశం. రెండు ప్రసిద్ధ మంత్రాలు దీనిని సరళమైన కానీ లోతైన రీతిలో వ్యక్తపరుస్తాయి:

© NCERT not to be republished

అహం బ్రహ్మాస్మి
"నేను బ్రహ్మాను" (అంటే, నేను దైవాన్ని)
తత్ త్వం అసి...
"నువ్వే"

ఎరుక: క్వాలిటీ [మార్చు] లేదా స్థితి ఉనికి అవగాహన, ఉదాహరణకు, లోపల ఏదో గురించి స్వయంగా..

ఉపనిషత్తులు అనే భావనను కూడా పరిచయం చేశాయి. **ఆత్మ** లేదా ఆత్మ - ప్రతి జీవిలో నివసిస్తున్న దివ్య సారం అంతిమంగా ఒకదానితో ఒకటి **బ్రాహ్మణుడు**. దీని ప్రకారం ఈ ప్రపంచంలో ప్రతిదీ అనుసంధానించబడి, ఒకదానిపై ఒకటి ఆధారపడి ఉంటుంది. దీనితో ప్రారంభమయ్యే ఒక సాధారణ ప్రార్థనను ఇది వివరిస్తుంది **సర్వే భవంతు సుఖినాహ్**, లేదా "సకల జీవరాశులు సంతోషంగా ఉండుగాక", మరియు వారందరూ రోగాలు మరియు దుఃఖం నుండి విముక్తి పొందాలని కోరుకుంటారు.

దాని గురించి ఆలోచించండి

ముఖ్యమైన సందేశాన్ని తెలియజేసే మరేదైనా కథను మీరు విన్నారా లేదా చదివారా? అది మీకు ఏ విలువలు నేర్పింది?

క్రీ పూ 1 వ సహస్రాబ్ది ప్రారంభంలో, వేదాల నుండి అనేక ఆలోచనా విధానాలు అభివృద్ధి చెందాయి. వాటిలో ఒకటి యోగ, ఇది ఒకరి స్పృహలో బ్రహ్మ సాక్షాత్కారాన్ని సాధించడానికి ఉద్దేశించిన పద్ధతులను అభివృద్ధి చేసింది. కలిసి ఈ పాఠశాలలు. ఈ రోజు మనం 'హిందూయిజం' అని పిలిచే దానికి ఆలోచనే పునాదులుగా మారింది.

బౌద్ధం

వేదాల అధికారాన్ని అంగీకరించని, తమ స్వంత వ్యవస్థలను అభివృద్ధి చేసుకున్న ఇతర ఆలోచనా విధానాలు కూడా ఆవిర్భవించాయి. వాటిలో ఒకటి బౌద్ధమతం.

రెండున్నర వేల సంవత్సరాల క్రితం సిద్ధార్థ గౌతముడు అనే యువరాజు లుంబినీలో జన్మించాడు (ప్రస్తుతం నేపాల్ లో ఉంది) .

© NCERT not to be republished

ఈ ప్రశ్నలు పురుషులు, స్త్రీలు లేదా పిల్లల నుండి వచ్చినా, ప్రశ్నలు అడగడం యొక్క ప్రాముఖ్యతను ఉపనిషత్తుల నుండి అనేక కథలు మనకు చెబుతాయి.

శ్వేతకేతు మరియు వాస్తవికత యొక్క విత్తనం

(చాండోగ్య ఉపనిషత్తు)

ఉద్దలక అరుణి మహర్షి తన కుమారుడు శ్వేతకేతును వేదాలు నేర్చుకోవడానికి ఒక గురుకులానికి పంపాడు. 12 సంవత్సరాల తరువాత శ్వేతకేతు తిరిగి వచ్చినప్పుడు, అతని తండ్రి తన విద్యను చూసి చాలా గర్వపడ్డాడని గ్రహించాడు. అందువలన ఉద్దాలకుడు అతని స్వభావాన్ని గురించిన ప్రశ్నలతో పరీక్షించాడు. **బ్రాహ్మణుడు**, దానికి శ్వేతకేతు సమాధానం చెప్పలేకపోయాడు.

బ్రాహ్మణుడు, అదృశ్యమైనప్పటికీ, ప్రతిచోటా ఎలా ఉంటాడో వివరించడానికి ఉద్దాలక ముందుకు వెళ్ళాడు, మీరు మర్రి పండ్ల విత్తనం తెరిచినప్పుడు ఖాళీగా ఉన్నట్లు అనిపిస్తుంది, కానీ అప్పటికే భవిష్యత్ మర్రి చెట్టు ఉంది; లేదా ఒకే మట్టితో అన్ని రకాల వేర్వేరు కుండలను తయారు చేయవచ్చు. అదేవిధంగా, మన చుట్టూ ఉన్న ప్రతీది ఒకే సారాంశం నుండి ఉద్భవించింది - **బ్రాహ్మణుడు**. ఆయన తన బోధనను ఈ మాటలతో ముగించారు, "ప్రతిదీ ఈ సూక్ష్మ సారంతో కూడి ఉంటుంది. ... నువ్వే, శ్వేతకేతు" అన్నాడు.

నచికేతుడు మరియు అతని అన్వేషణ

(కథా ఉపనిషత్తు)

ఒకసారి, ఒక వ్యక్తి ఒక ఆచారంలో తన ఆస్తినంతా దానం చేస్తున్నాడు. తన కుమారుడు నచికేతుడు ఏ దేవుడికి సమర్పిస్తావని అడుగుతుంటే, తండ్రికి కోపం వచ్చి, "నేను నిన్ను యమునికి ఇస్తాను" - అంటే మరణదేవుడికి ఇస్తాను అని జవాబిచ్చాడు.

అప్పుడు నచికేతుడు యముడి లోకానికి వెళ్ళి, సుదీర్ఘ నిరీక్షణ

© NCERT not to be republished

తరువాత, శక్తివంతమైన దేవుడిని కలుసుకున్నాడు. అతని మనస్సులో ఒక ప్రశ్న ఉంది - "శరీరం చనిపోయిన తర్వాత ఏమి జరుగుతుంది?" యమ సమాధానం చెప్పకుండా ఉండటానికి ప్రయత్నించాడు, కానీ బాలుడు పట్టుబట్టాడు. సంతోషించిన యముడు ఇలా వివరించాడు, **ఆత్మ**, లేదా ఆత్మ, అన్ని జీవులలో దాగి ఉంది. అది పుట్టదు, చావదు; అది అమరమైనది. ఈ లోతైన జ్ఞానాన్ని సంపాదించిన నచికేతుడు తన తండ్రి వద్దకు తిరిగి వచ్చాడు, అతను అతనికి సంతోషంగా స్వాగతం పలికాడు.

గార్గీ, యాజ్ఞవల్క్యుల వాదన

(బృహదారణ్యక ఉపనిషత్తు)

ఒకసారి జ్ఞానవంతమైన జనక మహారాజు ఒక తాత్విక చర్చలో విజేతకు బహుమతి ప్రకటించాడు. యజ్ఞవల్క్యుడు అనే ప్రసిద్ధ ఋషి రాజు ఆస్థానానికి వచ్చి ఎందరో పండితులను ఓడించాడు, గార్గి అనే ఋషి అతనిని లోక స్వభావం గురించి, చివరికి బ్రాహ్మణ స్వభావం గురించి వరుస ప్రశ్నలు అడిగాడు. **బ్రాహ్మణుడు**. ఆ సమయంలో యజ్ఞవల్క్యుడు మరిన్ని ప్రశ్నలు అడగడం మానేయమని కోరాడు. అయితే, తరువాత, గార్గీ తన ప్రశ్నలను తిరిగి ప్రారంభించాడు మరియు యాజ్ఞవల్క్యుడు బ్రహ్మన్ లోకాన్ని, ఋతువులను, నదులను మరియు మిగతా అన్నింటినీ సాధ్యమయ్యేలా చేయేదిగా ఎలా ఉందో వివరించాడు.

© NCERT not to be republished

వారు ఉపయోగించే ఆధారాలను బట్టి, పండితులు అతని పుట్టిన ఖచ్చితమైన సంవత్సరానికి సంబంధించి విస్తృతంగా భిన్నమైన నిర్ధారణలకు వచ్చారు. 4వ అధ్యాయంలో క్రీస్తుపూర్వం 560 సంవత్సరాన్ని ఒక సంవత్సరంగా ఎంచుకున్నాం. ఏదేమైనా, ఇక్కడ మా కథకు ఎటువంటి తేడా లేదు.

కథ ప్రకారం, సిద్ధార్థ గౌతముడు రాజభవనంలో రక్షిత జీవితాన్ని గడుపుతూ ఎదిగాడు. తన 29వ యేట ఒకరోజు రథం మీద నగరం గుండా వెళ్లమని కోరగా, జీవితంలో మొదటిసారిగా ఒక ముసలాయన, ఒక రోగి, ఒక శవం కనిపించాయి. అతను కూడా తపస్విని కూడా చూశాడు, అతను సంతోషంగా, ప్రశాంతంగా కనిపించాడు. ఈ అనుభవం తరువాత, సిద్ధార్థుడు తన భార్య మరియు కుమారుడిని విడిచిపెట్టి తన రాజభవన జీవితాన్ని విడిచిపెట్టాలని నిర్ణయించుకున్నాడు. సన్యాసిగా కాలినడకన ప్రయాణించి, ఇతర సన్యాసులను, పండితులను కలుసుకుని, మానవ జీవితంలో బాధలకు మూలకారణాన్ని అన్వేషించాడు. బోధ్ గయ (నేడు బీహార్ లో ఉంది) లోని ఒక పిప్పల్ చెట్టు క్రింద చాలా రోజులు ధ్యానం చేసిన తరువాత, అతను జ్ఞానోదయం పొందాడు; అని గ్రహించాడు. అవిద్య (అజ్ఞానం) మరియు అనుబంధం మానవ బాధలకు మూలం అని గ్రహించి, ఈ రెండు కారణాలను తొలగించడానికి ఒక పద్ధతిని రూపొందించాడు.

తపస్వి: ఉన్నత స్పృహను పొందడానికి కఠినమైన క్రమశిక్షణలో నిమగ్నమయ్యే వ్యక్తి.

అనుబంధం: సాధారణంగా సెంటిమెంట్ లేదా అలవాటు ద్వారా ఒకరితో లేదా దేనితోనైనా బంధాన్ని కలిగి ఉండే పరిస్థితి.

అప్పుడు సిద్ధార్థుడు 'బుద్ధుడు' అని పిలువబడ్డాడు, అంటే 'జ్ఞానోదయం' లేదా 'మేల్కొన్నవాడు' అని అర్థం.

బుద్ధుడు తాను గ్రహించిన వాటిని బోధించడం ప్రారంభించాడు, ఇందులో సాధారణంగా 'అహింస' అని అనువదించబడుతుంది, కానీ వాస్తవానికి 'బాధించకపోవడం' లేదా 'గాయపడకపోవడం' అని అర్థం. చిత్తశుద్ధితో కూడిన అంతర్గత క్రమశిక్షణను కూడా ఆయన నొక్కిచెప్పారు. ఆయన చెప్పిన ఈ క్రింది సామెత ఈ విషయాన్ని సరళంగా వ్యక్తపరుస్తుంది:

© NCERT not to be republished

సన్యాసి: లోకంలో సాధారణ జీవితాన్ని విడిచిపెట్టి, మతపరమైన లేదా ఆధ్యాత్మిక కార్యకలాపాలకు తనను తాను అంకితం చేసుకునే వ్యక్తి. ఒక సన్యాసి సాధారణంగా ప్రతిజ్ఞలు చేస్తాడు, అనగా క్రమశిక్షణతో కూడిన జీవితం కోసం కఠినమైన నియమాలను పాటించడానికి కట్టుబడి ఉంటాడు.

సన్యాసినులు: సన్యాసితో సమానమైన స్త్రీ.

"~~శత మంది ఇక్కడ (పవిత్ర నదులలో) స్నానం~~
చేయగలిగినప్పటికీ, నీటితో శుభ్రం చేయబడదు. కానీ
సత్యం మరియు ధర్మంగా బతికే వ్యక్తి స్వచ్ఛమైనవాడు.
~~యుద్ధభూమిలో వెయ్యిమందిని వెయ్యిసార్లు జయించడం~~
కంటే తనను తాను జయించుకోవడం గొప్పది.

బుద్ధుడు సంఘాన్ని స్థాపించాడు, ఇది తన బోధనలను అభ్యసించడానికి మరియు వ్యాప్తి చేయడానికి తమను తాము అంకితం చేసుకున్న భిక్షువులు లేదా సన్యాసుల (మరియు, తరువాత, భిక్షువులు లేదా సన్యాసినులు) సంఘం. భారతదేశం మీద, నిజానికి యావత్ ఆసియా మీద ఆయన ప్రభావం అపారమైనది, మనం తరువాత తెలుసుకుందాం. అది నేటికీ స్పష్టంగా కనిపిస్తోంది.

సుమారు 1,800 సంవత్సరాల పురాతనమైన ఈ రాతి ప్యానెల్ బుద్ధ బోధనను చూపిస్తుంది.

© NCERT not to be republished

అవేంటో అన్వేషిద్దాం

→ పై అంచెలో బుద్ధుని చిత్రించిన విధానాన్ని చర్చించండి.

→ భారతదేశంలోని కొన్ని రాష్ట్రాలను లేదా బౌద్ధమతం ఇప్పటికీ ప్రధాన మతంగా ఉన్న కొన్ని దేశాల పేర్లను మీరు చెప్పగలరా? ప్రపంచ పటంలో వీటిని చిత్రీకరించడానికి ప్రయత్నించండి.

సంస్కృతం

జైన మతం మరొక ముఖ్యమైన ఆలోచనా విధానం, ఇది అదే సమయంలో విస్తృతంగా మారింది, అయినప్పటికీ దాని మూలాలు చాలా పురాతనమైనవిగా చెప్పబడ్డాయి. సిద్ధార్థ గౌతమ మాదిరిగానే, యువరాజు వర్ధమాన క్రీ పూ 6 వ శతాబ్దం ప్రారంభంలో రాజ కుటుంబంలో జన్మించాడు. అతని జన్మస్థలం ఆధునిక బీహార్ లోని వైశాలి నగరానికి సమీపంలో ఉంది. 30 ఏళ్ళ వయస్సులో ఇంటిని వదిలి ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం కోసం వెళ్లాలని నిర్ణయించుకున్నాడు. ఆయన సన్యాసిగా ప్రాక్టీస్ చేశారు. క్రమశిక్షణ మరియు 12 సంవత్సరాల తరువాత, 'అనంత జ్ఞానం' లేదా అత్యున్నత జ్ఞానాన్ని సాధించారు. 'మహావీరుడు' లేదా 'మహా వీరుడు' అని పిలువబడి, తాను గ్రహించినదాన్ని బోధించడం ప్రారంభించాడు.

మహావీరుని సంప్రదాయ చిత్రలేఖనం

మిస్ అవ్వొక్కండి

అతను 'జైన్' లేదా **జైనా** ఎక్కడి నుంచి వస్తుంది **పేరు**, అంటే 'విజేత' అని అర్థం. ఇది భూభాగాన్ని లేదా శత్రువులను జయించడాన్ని సూచించదు, కానీ జ్ఞానోదయాన్ని చేరుకోవడానికి అజ్ఞానాన్ని మరియు అనుబంధాలను జయించడాన్ని సూచిస్తుంది.

జైన బోధనలలో అహింస, అనేకాంతవాద మరియు అపరిగ్రహ ఉన్నాయి. బౌద్ధమతం మరియు వేదాంత ఆలోచనా విధానంతో చాలా వరకు పంచుకోబడిన

© NCERT not to be republished

ఈ ఆలోచనలు భారతీయ సంస్కృతికి కేంద్ర బిందువు. మొదటిది మహావీరుని ఈ సామెత ద్వారా వివరించవచ్చు:

"శ్వాసించే, ఉన్న, సజీవమైన, సున్నితమైన అన్ని
జీవులను చంపకూడదు, హింసతో వ్యవహరించకూడదు,
దుర్వినియోగం చేయకూడదు, హింసించకూడదు,
తరిమివేయకూడదు."

చివరి రెండింటిని సరళమైన పదాల్లో నిర్వచించుకుందాం:

- అనెకాంటావడా అంటే 'ఒక అంశం లేదా దృక్పథం కాదు' అని అర్థం. అంటే, సత్యానికి అనేక కోణాలు ఉన్నాయి మరియు ఏ ఒక్క ప్రకటన ద్వారా పూర్తిగా వర్ణించలేము.
- అపరిగ్రహ అంటే 'స్వాధీనత' అని అర్థం మరియు భౌతిక ఆస్తుల నుండి దూరంగా ఉండమని సలహా ఇస్తుంది, జీవితంలో నిజంగా అవసరమైన వాటికి తనను తాను పరిమితం చేసుకుంటుంది.

జైన మతం మానవుల నుండి కంటికి కనిపించని జీవుల వరకు అన్ని జీవుల పరస్పర సంబంధం మరియు పరస్పర ఆధారపడటాన్ని నొక్కి చెబుతుంది, ఎందుకంటే అవి ఒకదానికొకటి మద్దతు ఇస్తాయి మరియు ఒకదానితో ఒకటి జీవించలేవు. ప్రకృతి, వృక్షజాలం మరియు జంతుజాలాన్ని అధ్యయనం చేస్తున్న శాస్త్రవేత్తలు ఈ లోతైన సత్యాన్ని పదే పదే ధృవీకరించారు.

జాతక కథలు, ఇవి తరతరాలుగా భారతీయ పిల్లలను, పెద్దలను ఆనందపరిచాయి, బుద్ధుని పూర్వ జన్మల కథలు చెబుతాయి మరియు బౌద్ధ విలువలను సరళంగా వ్యక్తపరుస్తాయి.

ఒక ప్రసిద్ధ కథలో, బుద్ధుడు కోతుల పెద్ద దళానికి రాజు. వారు దైవిక పరిమళం మరియు రుచి యొక్క ఫలాలను ఇచ్చే ఒక పెద్ద చెట్టు సమీపంలో నివసించారు. ఏ పండు తప్పించుకోకూడదని కోతి రాజు ఆదేశించినప్పటికీ, ఒక రోజు పండిన పండు కింద వాగులో పడిపోయింది. ప్రవాహాన్ని తట్టుకుని

© NCERT not to be republished

వలలో చిక్కుకుని ప్యాలెస్ కు తీసుకెళ్లారు. దాని రుచికి ముగ్ధుడైన రాజు అది ఏ చెట్టు నుండి వచ్చిందో గుర్తించమని తన సైనికులను ఆదేశించాడు.

సుదీర్ఘ శోధన తరువాత, వారు చెట్టును కనుగొన్నారు - మరియు కోతులు చెట్టు యొక్క పండ్లను ఆస్వాదిస్తున్నాయి. కోతులపై సైనికులు దాడి చేశారు. కోతి రాజు తన కోతులను రక్షించడానికి ఏకైక మార్గం వాగు దాటడానికి సహాయపడటం, కానీ అవి స్వయంగా చేయలేకపోయాయి. వాటికంటే చాలా పెద్దది కావడంతో కోతి రాజు అవతలి ఒడ్డున ఉన్న ఒక చెట్టును పట్టుకుని తన శరీరాన్ని వాగు దాటడానికి వారధిగా ఉపయోగించడానికి అనుమతించాడు, అయితే ఈ ప్రక్రియలో అతను తీవ్రంగా గాయపడి చివరికి మరణించాడు.

ఆ దృశ్యాన్ని దూరం నుంచి చూసిన రాజు కోతిరాజు నిస్వార్థ త్యాగానికి చలించిపోయాడు. తన పౌరులకు సంబంధించి రాజు పాత్ర గురించి ఆలోచించాడు.

కోతి-రాజు కథను వర్ణించే రాతి ప్యానెల్ (మధ్యప్రదేశ్ లోని భర్హుత్ వద్ద)

ఒక జైన కథ

రోహినేయ అసాధారణ నైపుణ్యం కలిగిన దొంగ, అతన్ని పట్టుకోవడానికి చేసిన అన్ని ప్రయత్నాలను తప్పించుకున్నాడు. అజ్ఞానపు సాధారణ జీవితం నుంచి విముక్తి పొందడం గురించి మహావీరుడు చెబుతున్న ఉపన్యాసంలోని కొన్ని వాక్యాలు అనుకోకుండా ఒక నగరానికి వెళ్తుండగా వినిపించింది. నగరానికి చేరుకున్న రోహినేయను గుర్తించి ఖైదు చేశారు. సాధారణ రైతుగా నటించాడు. తన ఐడెంటిటీని ఒప్పుకోమని బలవంతం చేయడానికి ఒక మంత్రి తెలివైన ప్లాన్ వేశాడు. కానీ మహావీరుని మాటలు గుర్తుకు వచ్చిన రోహిణయ్య మంత్రి ప్రణాళికను గుర్తించి ఓడించగలిగాడు.

పశ్చాత్తాపం చెందిన రోహిణేయుడు మహావీరుని వద్దకు వెళ్లి తన నేరాలను అంగీకరించి, దొంగిలించిన సంపదను తిరిగి ఇచ్చి క్షమించమని కోరాడు. సన్యాసిగా మారి, తాను జీవిస్తున్న భ్రమను గ్రహించి, ఉన్నత జ్ఞానాన్ని సంపాదించడంపై దృష్టి పెట్టాడు.

ఈ కథ సరైన చర్య మరియు సరైన ఆలోచన యొక్క ప్రాముఖ్యతను వివరిస్తుంది మరియు ప్రతి ఒక్కరికీ రెండవ అవకాశం ఉండాలనే వాస్తవాన్ని కూడా వివరిస్తుంది.

© NCERT not to be republished

అవేంటో తెలుసుకుందాం

vOపై ప్యానెల్ (న్యూఢిల్లీలోని ఒక జైన దేవాలయం నుండి) భద్రపరచండి. ఇందులో విశేషం ఏముంది? అది ఎలాంటి సందేశాలను ఇస్తుంది?

దాని గురించి ఆలోచించండి

బౌద్ధం మరియు జైన మతం రెండింటిలోనూ, అహింస అంటే ఒక వ్యక్తి లేదా జంతువుపై శారీరక హింసకు నివారించడం కంటే చాలా ఎక్కువ. దీని అర్థం ఆలోచనలో హింసకు దూరంగా ఉండటం, ఎవరి పట్లనైనా చెడు భావాలను కలిగి ఉండటం. మనల్ని మనం జాగ్రత్తగా గమనిస్తే, అటువంటి ప్రతికూల ఆలోచనలను గమనించి, వాటిని సానుకూల ఆలోచనలుగా మార్చడం నేర్చుకోవచ్చు. ఒక్కోసారి ఇలాంటి ప్రతికూల ఆలోచనలు మన వైపు కూడా తిరుగుతాయి!

బౌద్ధం మరియు జైన మతం రెండింటిలోనూ, సన్యాసులు మరియు కొన్నిసార్లు సన్యాసినులు కూడా తమ బోధనలను విస్తృతంగా వ్యాప్తి చేయడానికి దేశమంతటా ప్రయాణించడం ప్రారంభించారు. వీరిలో కొందరు సుదూర ప్రాంతాలలో కొత్త మఠాలను సృష్టించగా, మరికొందరు రాతిలో కత్తిరించిన గుహలలో సన్యాస జీవితాన్ని గడిపారు. పురావస్తు పరిశోధనలు ఆ మఠాల యొక్క అనేక ఆనవాళ్లను వెల్లడించాయి, కొన్నిసార్లు రాతి గుహలలో నివసించిన మరియు రాతి మంచాలపై నిద్రించిన సన్యాసుల పేర్లు కూడా!

© NCERT not to be republished

క్రీ శ 6 వ మరియు 10 వ శతాబ్దాల మధ్య ఎల్లోరా (మహారాష్ట్ర) వద్ద ఉన్న రాళ్ళలో గుహలు కత్తిరించబడ్డాయి. ఈ గుహలలో కొన్ని హిందువులు కాగా, మరికొన్ని బౌద్ధులు, జైనులు.

దాని గురించి ఆలోచించండి

ఆంగ్లంలో హిందూమతం, బౌద్ధమతం, జైనమతం, సిక్కు మతాలు తరచుగా 'మతాలు' అని పిలుస్తారు. మనం ఈ పదాన్ని పక్కకుబెట్టి , 'ఆలోచనా విధానాలు' మరియు (తరువాత ఈ అధ్యాయంలో) 'విశ్వాస వ్యవస్థలకు' ప్రాధాన్యత ఇస్తూ, మేము ఈ పదాన్ని నివారించామని మీరు గమనించవచ్చు. ఎందుకంటే ఆ పాఠశాలలు మరియు వ్యవస్థలకు అనేక అంశాలు ఉన్నాయి, వాటిని మనం క్రమంగా అన్వేషిస్తాము - ఒక తాత్విక అంశం, ఆధ్యాత్మిక అంశం, మతపరమైన అంశం, నైతిక అంశం, ఒక సామాజిక అంశం. భారతీయ నాగరికత నేపథ్యంలో 'మతం' అనే పదం చాలా పరిమితమైనదని చాలా మంది పండితులు అంగీకరిస్తున్నారు.

ఆ సమయంలో ఇంకా ఇతర ఆలోచనా విధానాలు ఉండేవి. ఉదాహరణకు, 'చార్వాక' పాఠశాల (కొన్నిసార్లు 'లోకయాత') అని కూడా పిలువబడే వారిలో ఒకరు, ఈ భౌతిక ప్రపంచం మాత్రమే ఉనికిలో ఉందని, అందువల్ల మరణం తర్వాత జీవితం ఉండదని నమ్మాడు. ఈ విధానం లేదా సిద్ధాంతం అంతగా ప్రాచుర్యం పొందినట్లు కనిపించడం లేదు మరియు ఇది కాలక్రమేణా కనుమరుగైంది. మేధో లేదా ఆధ్యాత్మిక విశ్వాస వ్యవస్థల యొక్క విస్తృత వైవిధ్యం ఉందని చూపించడానికి మేము దీనిని ప్రస్తావిస్తాము; ప్రజలు తమకు అనుకూలమైన వాటిని ఎంచుకునే స్వేచ్ఛ ఉంది.

© NCERT not to be republished

వైదిక, బౌద్ధ మరియు జైన పాఠశాలలకు ముఖ్యమైన తేడాలు ఉన్నప్పటికీ, వారు ధర్మం, కర్మ, పునర్జన్మ, బాధ మరియు అజ్ఞానానికి ముగింపు కోసం అన్వేషణ మరియు అనేక ముఖ్యమైన విలువలు వంటి కొన్ని సాధారణ భావనలను కూడా పంచుకున్నారు. ఈ అధ్యాయాన్ని మేము ప్రారంభించిన చెట్టు యొక్క 'కాండం' ఇది.

జానపద మరియు గిరిజన మూలాలు

ఇప్పటివరకు మనం చూసిన సాంస్కృతిక మూలాలు అనేక గ్రంథాలలో చక్కగా నమోదు చేయబడ్డాయి. భారతదేశానికి గొప్ప 'మౌఖిక సంప్రదాయాలు' కూడా ఉన్నాయి, అనగా, లిఖిత గ్రంథాలు లేకుండా, రోజువారీ అభ్యాసం ద్వారా ప్రసారం చేయబడిన బోధనలు లేదా అభ్యాసాలు (వేదాల పరిస్థితి ఇది). వాటిలో అనేక జానపద సంప్రదాయాలు, అనగా సామాన్య ప్రజలచే ప్రసారం చేయబడిన గిరిజన సంప్రదాయాలు, తెగల ద్వారా ప్రసారం చేయబడిన గిరిజన సంప్రదాయాలు ఉన్నాయి.

తెగ అంటే ఏమిటి?

ఈ సామాజిక అస్తిత్వానికి అనేక నిర్వచనాలు ఉన్నాయి. నేడు, మానవ శాస్త్రవేత్తలు సాధారణంగా ఒక తెగను ఉమ్మడి సంతతికి చెందిన సంప్రదాయం, సంస్కృతి మరియు భాషను పంచుకునే కుటుంబాలు లేదా వంశాల సమూహంగా భావిస్తారు, ఒక అధిపతి క్రింద సన్నిహిత సమాజంగా నివసిస్తున్నారు మరియు ఎటువంటి ప్రైవేట్ ఆస్తిని కలిగి ఉండరు.

ఆసక్తికరంగా, పురాతన భారతదేశంలో 'తెగ' అనే పదం లేదు - తెగలు భిన్నంగా ఉండేవి **జానాస్** అవి అడవులు లేదా పర్వతాలు వంటి ఒక నిర్దిష్ట వాతావరణంలో నివసించాయి. భారత రాజ్యాంగం ఆంగ్లంలో 'తెగలు' మరియు 'గిరిజన సంఘాలు' అనే పదాలను మరియు హిందీలో జంజాతి అనే పదాలను ఉపయోగిస్తుంది.

అధికారిక గణాంకాల ప్రకారం, 2011 లో భారతదేశంలో 705 తెగలు చాలా రాష్ట్రాలలో విస్తరించి ఉన్నాయి, ఇది సుమారు 104 మిలియన్ల జనాభాను కలిగి ఉంది - ఆస్ట్రేలియా మరియు యునైటెడ్ కింగ్డమ్ జనాభా కంటే ఎక్కువ!

19వ శతాబ్దంలో, తెగలను అధ్యయనం చేస్తున్న మానవ శాస్త్రవేత్తలు తరచుగా వారిని నాగరిక ప్రజల కంటే 'ఆదిమ' లేదా 'హీనమైన' ప్రజలుగా వర్ణించారు. గిరిజన సమాజాలు మరియు వారి సంపన్న మరియు సంక్లిష్ట సంస్కృతుల గురించి లోతైన అధ్యయనాలతో, ఇటువంటి పక్షపాత తీర్పులు చాలావరకు వదిలివేయబడ్డాయి.

© NCERT not to be republished

జానపద, గిరిజన సంప్రదాయాలు, ఈ అధ్యాయంలో మనం ప్రస్తావించిన ప్రముఖ ఆలోచనా విధానాల మధ్య నిరంతరం పరస్పర చర్య జరుగుతూనే ఉంది. దేవతలు, భావనలు, ఇతిహాసాలు మరియు ఆచారాలు రెండు దిక్కులలో స్వేచ్ఛగా మార్పిడి చేయబడ్డాయి. ఉదాహరణకు, సాంప్రదాయం ప్రకారం, పూరీ (ఒడిషా) లో పూజించబడే జగన్నాథుడు మొదట గిరిజన దేవుడు; భారతదేశం అంతటా పూజించబడే తల్లి-దేవత యొక్క వివిధ రూపాలలో కూడా ఇది జరుగుతుంది. మరోవైపు, కొన్ని తెగలు చాలా కాలం క్రితం హిందూ దేవతలను స్వీకరించాయి మరియు మహాభారతం మరియు రామాయణం యొక్క వారి స్వంత వెర్షన్లను కలిగి ఉన్నాయి - ఇది భారతదేశం యొక్క ఈశాన్య రాష్ట్రాల నుండి, తమిళనాడు వరకు బాగా నమోదు చేయబడింది.

ఇంతకాలం, అంత సహజంగా ఇలాంటి సంభాషణలు ఎలా జరిగాయి? ఎందుకంటే జానపద, గిరిజన, హిందూ విశ్వాస వ్యవస్థలు అనేక సారూప్య భావనలను కలిగి ఉన్నాయి. ఉదాహరణకు, ఈ మూడింటిలో, పర్వతాలు, నదులు, చెట్లు, మొక్కలు మరియు జంతువులు మరియు కొన్ని రాళ్ళు వంటి ప్రకృతి యొక్క అంశాలు కూడా పవిత్రమైనవిగా పరిగణించబడతాయి, ఎందుకంటే వాటన్నింటి వెనుక చైతన్యం ఉంది. వాస్తవానికి, గిరిజనులు సాధారణంగా ఆ సహజ అంశాలతో సంబంధం ఉన్న అనేక దేవతలను ఆరాధిస్తారు. ఉదాహరణకు తమిళనాడులోని నీలగిరికి చెందిన తోడా గిరిజనులకు (వాటిలో ఒకటి కుడివైపున ఉన్న చిత్రంలో చిత్రీకరించబడింది), ఈ పర్వత శ్రేణిలోని ముప్పై శిఖరాలు ఒక దేవుడు లేదా దేవత నివాసాలు; ఆ శిఖరాలు చాలా పవిత్రమైనవి, తోడాలు వాటిని వేలితో చూపడం మానుకుంటారు.

అయితే ఈ బహుళ దేవతలు ఉన్నప్పటికీ, హిందూ మతం వలె, అనేక గిరిజన సమూహాలు ఉన్నత దైవత్వం లేదా సర్వోన్నత జీవి అనే భావనను కలిగి ఉన్నాయి. ఉదాహరణకు, అరుణాచల్ ప్రదేశ్ లోని అనేక తెగలు సూర్య చంద్రుల ఉమ్మడి రూపమైన డోనిపోలోను ఆరాధిస్తారు, అతను తరువాత సర్వోన్నత దేవుడి ఉన్నత స్థాయికి తీసుకెళ్లారు . మధ్య

© NCERT not to be republished

భారతదేశంలోని కొన్ని ప్రాంతాలలో ఖండోబా దేవునితో కూడా ఇలానే ఉంది, ఇదే. తూర్పు భారతదేశంలో, ముండా మరియు సంతాల్ గిరిజనులు, ఇతరులతో పాటు, ఈ మొత్తం ప్రపంచాన్ని సృష్టించిన అత్యున్నత దైవం సింగ్‌బోంగాను ఆరాధిస్తారు. ఇలాంటి ఉదాహరణలు మరెన్నో ఉన్నాయి.

భారతీయ సామాజిక శాస్త్రవేత్త ఆండ్రే బెటెయిల్ ఈ పరిస్థితిని ఈ విధంగా సంక్షిప్తీకరించాడు:

> "భారత ఉపఖండంలో వేలాది కులాలు మరియు తెగలు చరిత్ర ప్రారంభం నుండి మరియు అంతకు ముందు నుండి వారి మత విశ్వాసాలు మరియు ఆచారాలలో ఒకరినొకరు ప్రభావితం చేసుకున్నాయి. గిరిజన మతాలు హిందూ మతంచే ప్రభావితమయ్యాయనేది విస్తృతంగా అంగీకరించబడింది, కాని హిందూ మతం, దాని నిర్మాణ దశలోనే కాకుండా దాని పరిణామం అంతటా, గిరిజన మతాలచే ప్రభావితమైందనేది కూడా అంతే నిజం.

ఈ సుదీర్ఘ సంభాషణ ఫలితం పరస్పర సంపన్నత అని స్పష్టమవుతోంది. ఈ విధంగా, జానపద మరియు గిరిజన నమ్మకాలు మరియు ఆచారాలు కూడా భారతదేశ సాంస్కృతిక మూలాలలో ముఖ్యమైనవి. తర్వాతి అధ్యాయంలో ఈ అంశాన్ని మరింత అభివృద్ధి చేద్దాం.

మనం ముందుకు సాగే ముందు...

- భారతదేశపు తొలి గ్రంథాలైన వేదాలు అనేక ఆలోచనా విధానాలకు నాంది పలికాయి. వేదాంతం, యోగం ప్రసిద్ధి చెందినవి.
- బౌద్ధమతం మరియు జైనమతం వేదాల అధికారం నుండి వైదొలిగి కొన్ని నిర్దిష్ట విలువలు మరియు అభ్యాసాలపై ప్రాధాన్యతనిచ్చాయి.
- ఈ పాఠశాలలు వేర్వేరు సూత్రాలు మరియు పద్ధతులను కలిగి ఉన్నప్పటికీ, అవి కొన్ని ముఖ్యమైన భావనలను కూడా పంచుకున్నాయి; వారంతా బాధకు కారణాన్ని, అజ్ఞానాన్ని తొలగించే మార్గాలను అన్వేషిస్తున్నారు.
- గిరిజన విశ్వాస వ్యవస్థలు మరియు కళలు హిందూ మతంతో సహస్రాబ్దాలుగా సంకర్షణ చెందాయి. అన్ని వైపుల నుంచి ఉచితంగా రుణాలు తీసుకోవడం, ఇవ్వడం జరిగింది. గిరిజన విశ్వాస వ్యవస్థలు సాధారణంగా భూమిని మరియు దాని లక్షణాలను పవిత్రమైనవిగా భావిస్తాయి; వారు తరచుగా, అదే సమయంలో, దైవత్వం యొక్క ఉన్నత భావనను కలిగి ఉంటారు.

© NCERT not to be republished

ప్రశ్నలు, కార్యకలాపాలు మరియు ప్రాజెక్టులు

1. మీరు నచికేతుడైతే, మీరు యముడిని ఏ ప్రశ్నలు అడగాలనుకుంటున్నారు? వాటిని 100-150 పదాల్లో రాయండి.
2. బౌద్ధమతం యొక్క కొన్ని కేంద్ర భావాలను వివరించండి. వాటిపై క్లుప్తంగా వ్యాఖ్యానించండి.
3. "నీటి ద్వారా కాదు, చాలా మంది ఇక్కడ [పవిత్ర నదులలో] స్నానం చేసినప్పటికీ" అని ప్రారంభమయ్యే బుద్ధుని ఉల్లేఖనను తరగతిలో చర్చించండి, దాని అర్థం అందరికీ అర్థమయ్యేలా చూసుకోండి.
4. జైన మతం యొక్క కొన్ని కేంద్ర భావాలను వివరించండి. వాటిపై క్లుప్తంగా వ్యాఖ్యానించండి.
5. తరగతిలో ఆండ్రే బెటెయిల్ ఆలోచనను పరిగణించండి మరియు చర్చించండి (పేజీ 122 చూడండి).
6. మీ ప్రాంతంలోని ప్రసిద్ధ దేవుళ్ళు, దేవతలు మరియు వాటితో ముడిపడి ఉన్న పండుగల జాబితాను తయారు చేయండి.
7. తరగతి కార్యకలాపంగా, మీ ప్రాంతం లేదా రాష్ట్రం నుండి రెండు లేదా మూడు గిరిజన సమూహాలను జాబితా చేయండి. వారి కళ మరియు విశ్వాస వ్యవస్థలలో కొన్నింటిని నమోదు చేయండి.

నిజమా లేదా అబద్ధమా

1. తాళపత్ర వ్రాతప్రతులపై వేద శ్లోకాలు వ్రాయబడ్డాయి.
2. వేదాలు భారతదేశపు పురాతన గ్రంథాలు.
3. వేదముల ప్రకటన ఏకమ్ సత్ విప్రా బహుధా వదంతి విశ్వ శక్తుల ఐక్యతపై నమ్మకాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది.
4. బౌద్ధమతం వేదాల కంటే పురాతనమైనది.
5. జైన మతం బౌద్ధమతంలో ఒక శాఖగా ఆవిర్భవించింది.
6. బౌద్ధ, జైన మతాలు రెండూ శాంతియుత సహజీవనం కోసం, సకల జీవరాశులకు హాని జరగకుండా ఉండాలని వాదించాయి.
7. గిరిజన విశ్వాస వ్యవస్థలు ఆత్మలు మరియు చిన్న దేవతలను విశ్వసించడానికి మాత్రమే పరిమితం చేయబడ్డాయి.

తరగతి కార్యకలాపాలు

1. చావు దేవుడైన యముడితో ఒక చిన్న నాటకాన్ని ప్రదర్శించండి, చుట్టూ అనేక మంది నచికేతలు అతనిని జీవితం గురించి ప్రశ్నలు అడుగుతారు.

© NCERT not to be republished

మర్రిచెట్టు 7, 8 అధ్యాయాల్లోని ఇతివృత్తాలకు తగిన ఉదాహరణ, మరియు భారతీయ నాగరికతకు చక్కని చిహ్నం. దాని లోతైన మూల వ్యవస్థ, భారీ కాండం మరియు కొమ్మలు అన్ని దిశలలో వ్యాపించడంతో, ఇది విస్తారమైన ప్రాంతం వరకు విస్తరించి అనేక శతాబ్దాల పాటు ఉంటుంది. ఇది వివిధ రకాల వృక్షజాలం మరియు జంతుజాలానికి ఆశ్రయం ఇస్తుంది మరియు దాని కొమ్మలు కాండం వద్ద ఐక్యంగా ఉన్నప్పటికీ, వాటి స్వంత తాజా మూలాలను విసిరేలా ప్రోత్సహిస్తుంది. నిజానికి హిందూ, బౌద్ధ, జైన మతాలు మర్రిచెట్టును పవిత్రమైనవిగా భావిస్తాయి.